

Artikel: Warren Harding en de ‘founding fathers’: geschiedenis van een centraal begrip in het Amerikaanse politieke discours

Auteur: Simon van Oort

Verschenen in *Skript Historisch Tijdschrift*, jaargang 44.2, 72-85.

© 2022 Stichting Skript Historisch Tijdschrift, Amsterdam

ISSN 0165-7518

Article: The veneration of and frequency with which the founding fathers are alluded to is a remarkable feature of both past and present American politics. This article traces the origins of the phrase ‘founding fathers’ by focusing on Warren Harding’s popularisation thereof. Harding was the first to abundantly use the ‘founding fathers’ in his political speech and it was a key component of his rhetorical repertoire. ‘Founding fathers’ is a remnant of Harding’s particular style of speech and he contributed heavily to the term’s religious connotation. By his use of the ‘founding fathers’, Harding built on the ancestor worship theretofore present in nineteenth-century America. Hardings rhetoric and this pre-existing discursive practice moreover appear to be partially rooted in a neoclassical tradition. Harding’s ‘founding fathers’ found fertile ground in the nostalgic and nationalistic atmosphere of the immediate post-WWI period.

Skript Historisch Tijdschrift is een wetenschappelijk blad dat viermaal per jaar verschijnt. De redactie, bestaande uit studenten en pas afgestudeerden, wil bijdragen aan actuele historische debatten, en biedt getalenteerde studenten de kans om hun werk aan een breder publiek te presenteren.

WARREN HARDING EN DE 'FOUNDING FATHERS': GESCHIEDENIS VAN EEN CENTRAAL BEGRIP IN HET AMERIKAANSE POLITIEKE DISCOURS

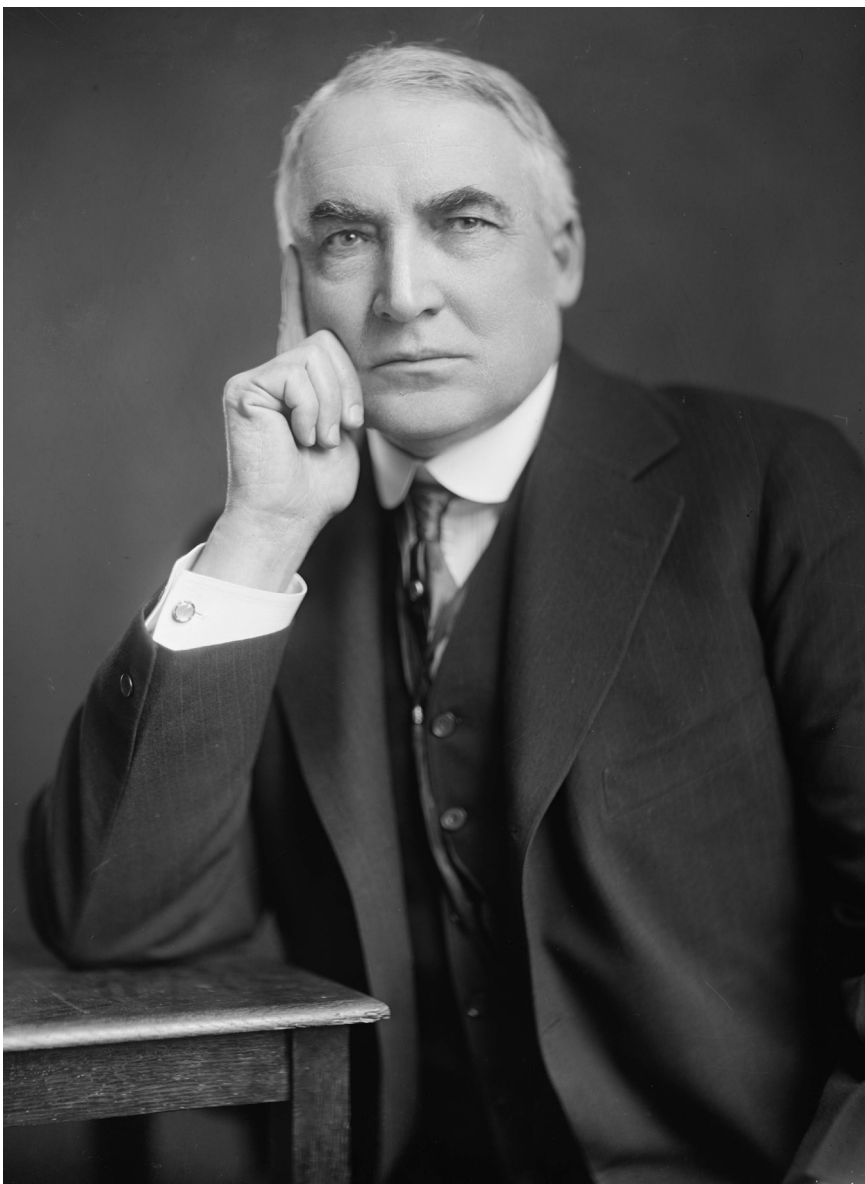
Simon van Oort

Amerikaanse politici beroepen zich geregeld op de 'founding fathers'. Hoe is dat eigenlijk zo gekomen? Dat blijkt de verdienste te zijn van de wat vergeten president Warren Harding (1865-1923), die op retorisch vlak een vormende rol heeft gehad in de mythevorming rond enkele van zijn meer illustere voorgangers.

De dag dat de begrotingscrisis van de Verenigde Staten van 2013 ten einde kwam, deed president Barack Obama een oproep aan politieke partijen om samen te werken 'to make government work better, instead of treating it like an enemy or purposely making it work worse. *That's not what the founders of this nation envisioned when they gave us the gift of self-government*' [mijn cursivering SPvO].¹ Zulk aanhalen van de 'founders' of 'founding fathers' is een opmerkelijk kenmerk van het hedendaagse Amerikaanse politieke discours.² Hoe dat eigenlijk zo is gekomen, is de vraag die in dit artikel centraal staat.

Om deze vraag te beantwoorden, traceer ik de totstandkoming van het begrip 'founding fathers'. Daarmee bouw

ik voort op het werk van de Amerikaanse rechtshistoricus R.B. Bernstein, wie als enige de begripsvorming op een globale wijze schetst. De Republikeinse senator en 29ste president Warren Harding (1865-1923) speelt daarin de hoofdrol. Bernstein constateert aan de hand van een handvol voorbeelden dat Harding het begrip 'founding fathers' meermalen in zijn speeches gebruikte.³ Voorafgaand aan Harding was het begrip significant minder gemeengoed. Bernsteins grove pennenstreken fungeren voor hem echter slechts als opstapje naar de bredere beeldtaal rondom het stichten van de Verenigde Staten, wat op zijn beurt weer slechts als inleiding dient in zijn breder opgezette boek over de founding fathers. Het slechts globaal aan-

Warren G. Harding. Bron: Wikimedia Commons

stippen van de begripsvorming ligt, gelet op Bernsteins motieven, ook voor de hand. Bovendien is enige serieuze aandacht voor Harding een zeldzaamheid.⁴ Hardings postmortale reputatie is zowel onder het grote publiek als onder historici op zijn zachtst gezegd gehavend,⁵ dit bijvoorbeeld vanwege zijn huwelijks ontrouw en de corruptieschandalen die zijn ambtster-

mijn plaagden.⁶ Er zijn derhalve weinig serieuze werken gewijd aan zijn persoon en presidentschap.⁷ Voortbouwend op Bernstein, zoom ik juist nader in op de begripsvorming en daarmee op Harding. Door Harding centraal te stellen, komt een rijkere wordingsgeschiedenis van het begrip 'founding fathers' naar voren, die aspecten van dat begrip in een nieuw kader plaatst.

Deze begripsgeschiedenis, gebaseerd op politieke speeches, parlementaire stukken en artikelen in contemporaine kranten en tijdschriften, laat de grote individuele invloed zien van Warren Harding. Hardings stijl bracht de alliteratie van het begrip 'founding fathers' die nu gemeengoed is en droeg ook sterk bij aan de religieuze connotatie van de term: de mythevorming rondom de founding fathers, die in het collectieve geheugen de status van halfgoden lijken te hebben bereikt.⁸ Zo heeft een in de vergetelheid geraakte president op retorisch vlak een vormende rol gespeeld in het homogeniseren van enkele van zijn meer illustere voorgangers. Tegelijkertijd kan het begrip niet los worden gezien van bestaande tradities en gewoonten waar Harding op voortbouwde. Evenmin kan het begrepen worden zonder de context van het precaire tijdsgewricht vlak na de Eerste Wereldoorlog, waarin het vruchtbare bodem vond.

In de eerste paragraaf ligt de nadruk op Hardings bijdrage aan de begripsvorming. De focus ligt daarbij op zijn stijl en de religieuze toonzetting waarmee hij de 'founding fathers' omkleedde. In de tweede paragraaf plaats ik Hardings bijdrage aan het discours binnen de bestaande traditie van voorouderverering in het negentiende-eeuwse Amerikaanse politieke discours en positioneer ik beide in een bredere neo-classicistische context. In de derde paragraaf laat ik zien hoe Hardings 'founding fathers' breder weerklank vonden. Dit verklaar ik zowel vanuit aspecten van politieke communicatie alsook vanuit de nostalgische en nationalistische atmosfeer die het onzekere tijdsgewricht na de Eerste Wereldoorlog kenmerkte.

WARREN HARDINGS 'FOUNDING FATHERS'

Harding sprak op 28 januari 1916 de volgende woorden in de Amerikaanse Senaat:

There has been much recalling of *the spirit of the American founding fathers* (...) Mr. President, I

somehow believe that the destiny of this new-world Republic was written by *Infinite hand* in the consciousness of some *Divine purpose*. [mijn cursivering SP-vO].⁹

Deze woorden markeren het begin van Hardings veelvuldig gebruik en de daarop volgende popularisering van het begrip 'founding fathers'. Twee aspecten vallen daarbij op: Hardings wat wollige retorische stijl en de religieuze connotatie waarmee hij het begrip omkleedt. Minder dan een maand later benutte Harding deze terminologie wederom op de senaatsvloer. Volgens hem zouden de 'stalwart and seemingly inspired fathers who laid the foundation of this Republic' vereeuwigd moeten worden.¹⁰ Het begrip was van meet af aan een vast onderdeel van Hardings retorische repertoire. Hardings bijzondere taalgebruik met zijn voorkeur voor alliteraties – door publicist H.L. Mencken spottend 'Gamalielese' genoemd – heeft ervoor gezorgd dat we tegenwoordig veelal van 'founding fathers' en niet van 'fathers' of 'founders' spreken. De religieuze aspecten van Hardings retoriek zijn daarbij als het ware aan het begrip blijven kleven.

Harding is niet de eerste geweest die het concept vaderschap op de oprichters van politieke gemeenschappen toepaste. Ook het politiek opvoeren van al dan niet fictieve stichters van (natie)staten is niet Hardings verdienste. Zijn rol is er allereerst één van stijl, en in het bijzonder van allitererende adjectieven: niet langer eenvoudig 'founders' of 'fathers' (zie volgende paragraaf), maar 'founding fathers'. Dit inmiddels niet meer uit het politieke discours weg te denken begrip is een blijvende nalatenschap van Hardings eigenaardige taalgebruik. Dat Hardings taalgebruik als eigenaardig werd beschouwd, blijkt uit meerdere contemporaine bronnen. Zo vormde de inaugurele rede die Harding op 4 maart 1921 uitsprak bij zijn inhuldiging als president de directe aan-

**"HARDINGS BIJZONDERE
TAALGEBRUIK HEEFT ERVOOR
GEZORGD DAT WE
TEGENWOORDIG VEELAL VAN
'FOUNDING FATHERS'
SPREKEN"**

leiding voor een artikel van de hand van de bekende journalist H.L. Mencken in de *Baltimore Evening Sun*. Dat stuk draagt de titel 'Gamalielese', waarmee Mencken – verwijzend naar Hardings tweede naam Gamaliel – diens stijl een eigen naam gaf. Mencken is vernietigend over Hardings stijl en fileert diens rede ongenadig.¹¹ Hoewel ongetwijfeld Hardings meest memorabele criticus, was Mencken niet de enige die zich uitliet over diens opvallende spreekstijl. Zo realiseerde het congreslid Alben W. Barkley (D-Kentucky) zich reeds in 1916 dat Harding met regelmaat de 'founding fathers' aanhaalde, waarop hij hem typeerde als de 'alliterative Senator from Ohio' wiens beleidsdebatten geworteld waren in 'ancient days among the "founding fathers"'.¹² De in Hardings tijd werkzame journalist en historicus Frederick Lewis Allen typeerde Hardings retoriek door te wijzen op de 'clogged style of his public addresses' and 'his choice of turgid and maladroit language'.¹³ Harding-biograaf Francis Russell spreekt van 'syntax jungles', 'weedy rhetoric' en 'unanchored verbosity'.¹⁴ Russell verklaart dit vanuit 'the full-blown style current in his youth', waarbij Harding al vroeg 'the alliterative generalities' van deze stijl geassimileerd had.¹⁵ Een uitstekend voorbeeld van zulke 'alliterative generalities' is natuurlijk 'founding fathers': een Engels leenwoord uit het 'Gamalielese' dat ook in Nederland bij tijd en wijlen gebruikt wordt.

Het voorgaande zou de suggestie kunnen wekken dat Hardings nalatenschap op dit gebied enkel stijl betreft en enige inhoudelijke invloed ontbreekt. Dat is niet het geval. Alhoewel de stichters van de Amerikaanse republiek reeds gemythologiseerd waren voordat Hardings interventies hun werk deden, droeg Hardings retoriek sterk bij aan de religieuze connotatie van het begrip. Een aantal voorbeelden laat dit goed zien.

Op 9 juni 1916 zat senator Harding de Republikeinse *National Convention* in Chicago voor. In die hoedanigheid

gaf hij een *keynote*, waarin hij het publiek op een religieuze lezing van de oorsprong van de Verenigde Staten trakteerde. Hij beleed hier publiekelijk zijn diepe geloof in de goddelijke inspiratie van de stichters: 'a deep conviction that the founding fathers were divinely inspired'.¹⁶ Aan het einde van zijn rede wordt dit nog explicieter: 'The spirit of the fathers is calling'.¹⁷ Het ging hier niet om een eenmalige toevallige samenloop in een spraakwaterval, maar om een terugkerend patroon in Hardings stijl van politieke communicatie. In 1920 werd Harding de Republikeinse presidentskandidaat. In de speech waarin hij de nominatie aanvaarde, gebruikte hij tweemaal de term 'founding fathers'. Hij opende met de woorden: 'It was the *intent of the founding fathers* to give to this Republic a dependable and enduring popular government' [mijn cursivering SPvO].¹⁸ Dat Harding aan de 'founding fathers' refereert aan het begin van zo'n belangrijke redevoering, illustreert het belang daarvan in zijn spreekstijl en wereldbeeld. Het past ook binnen het bredere genealogische narratief van de natie dat hij in de speeches schetst.¹⁹ Hardings tweede verwijzing naar de 'founding fathers' in deze rede positioneert het begrip in een algeheel religieuze toonzetting:

I like to think there's something more than the patriotism and practical wisdom of *the founding fathers*. It's good to believe that maybe *destiny* held this *New World* republic to be *the supreme example* of representative democracy and orderly liberty by which humanity is inspired to higher achievement [mijn cursivering SPvO].²⁰

In 1920 gebruikt Harding het begrip wederom in een Bijbelse toonzetting, door de 'founding fathers' expliciet aan zelfopoffering te linken:

We of America have had the supreme *inheritance*, and it is the patriotic wish of every citizen quite without regard to political affiliations to preserve that *inheritance* (...). Let us hold fast to that which came to us first through *the sacrifices of the founding fathers* [mijn cursivering SPvO].²¹

Wanneer Harding het hoogste ambt bekleed, zet hij op dit gebied nog een tandje bij. De eerste woorden die de drommen mensen hoorden die zich op 4 maart 1921 hadden verzameld op *Capitol Hill* voor Hardings inaugurele rede waren de volgende:

Standing in this presence, mindful of the solemnity of this occasion, feeling the emotions which no one may know until he senses the great weight of responsibility for himself, I must utter my belief in the *divine inspiration of the foun-*

**"DAT HARDING AAN DE
'FOUNDING FATHERS'
REFEREERT, ILLUSTREREERT
HET BELANG DAARVAN
IN ZIJN SPREEKSTIJL EN
WERELDBEELD"**

ding fathers. Surely there must have been *God's intent* in the making of this new-world Republic [mijn cursivering SPvO].²²

Hierbij dient de hedendaagse lezer in gedachten te houden dat in die tijd religieus taalgebruik in Amerikaanse politieke communicatie minder gebruikelijk was dan tegenwoordig. Religie is weliswaar sinds Washington een terugkerend thema in inaugurele redes, maar lijkt pas onder Reagan een grote vlucht te hebben genomen.²³ Hardings christelijke retoriek volgt dan ook niet uit het genre als zodanig, maar lijkt eerder het product van zijn eigen streng-protestantse achtergrond. Hij groeide op in wat zijn biograaf Murray 'a strait-laced Christian home' noemt. Vooral Hardings moeder voorzag de familie van een sterke fundamentalistische basis, aldus Murray.²⁴ Deze basis klinkt door in de latere politieke redevoeringen van haar zoon. De duidelijk door Hardings baptistische geloof gevoede retoriek doordeesemt

ook de rest van zijn inaugurele rede. Zo duidt Harding de burgeroorlog als een 'baptism of sacrifice and blood', en roept hij op tot het gezamenlijk uitdrukken van 'renewed and strengthened devotion, in grateful reverence for the immortal beginning, and utter our confidence in the supreme fulfillment'.²⁵ De apotheose van de 'founding fathers' lijkt daarmee in ieder geval ten dele zijn oorsprong te vinden in Hardings streng-protestantse achtergrond.

'FOUNDERS', 'FATHER(S)' EN NEOCLASSICISME IN DE LANGE NEGENTIENDE EEUW

Met zijn gebruik van de 'founding fathers' bouwde Harding voort op een bestaande retoriek van voorouderverering in de lange negentiende eeuw. Reeds lang voor Hardings tijd werd in de Amerikaanse politiek al gesproken van 'father(s)' en 'founder(s)' om te verwijzen naar staatsmannen uit vroegere tijden. De eerste trekken hiervan ziet men al aan het eind van de achttiende eeuw en de beweging zet door in de negentiende. De eerste notering van 'founders' in de *Handelingen van het Congres* dateert uit 1798: 'the founders see the President has a power to purchase'.²⁶ De notering is kort, zakelijk, staatsrechtelijk. Het lovende element vindt echter snel ingang. In zijn *Funeral Oration on the Death of General Washington*, lamenteerde congreslid en generaal-majoor b.d. Henry Lee III 'the founder of our federate Republic, our bulwark in war, our guide in peace, is no more' [mijn cursivering SPvO].²⁷ Met deze eulogie zorgde Lee tevens voor de eerste transcriptie van 'our fathers' in de *Annals of Congress*: 'In this fortunate interval, produced by his masterly conduct, *our fathers*, ourselves, animated by his restless example, rallied around our country's standard' [mijn cursivering SPvO].²⁸

Bij Lee lag de nadruk op Washington als individu. Toenemende sterftecijfers onder de staatsmannen die aan de wieg van de Amerikaanse republiek hadden gestaan, leidden echter tot een collec-

tief rouwproces waarbij de staatsmannen in het collectieve geheugen gehomogeniseerd werden. Volgens historicus Joseph Ellis kwam dit proces op gang in de jaren na het overlijden van zowel Thomas Jefferson als John Adams op de *Fourth of July* in 1826. 'Most often, specific identities were subsumed under the collective label "the founders," or just as often, "the fathers,"' aldus Ellis.²⁹ Volgens historicus Michael Kammen was het meest constante refrein in de decennia na 1832 – het jaar waarin de laatste nog levende ondertekenaar van de onafhankelijkheidsverklaring kwam te overlijden³⁰ – 'Fathers! have ye bled in vain!'.³¹ Dit baseert Kammen op de constatering dat het woord 'fathers' voortdurend terugkeert in odes en redevoeringen in de jaren 1830, 1840 en 1850.³² In 1830 spraken leden van het Huis van Afgevaardigden voor de eerste maal over de 'Father of this Country,' die leefde 'in the infancy of this Republic.'³³ De woorden 'infancy' en 'father' droegen bij aan een breder genealogisch narratief van de totstandkoming van de natie. Zulke uitdrukkingen bleven echter niet beperkt tot de wereld en de woorden van de formele po-

litiek. Ralph Waldo Emerson opende zijn essay 'Nature' in 1836 bijvoorbeeld met de stelling dat 'Our age is retrospective. It builds the sepulchres of the fathers'.³⁴

Twee jaar na de publicatie van Emersons essay sprak een jonge jurist uit de staat Illinois het Springfield Young Men's Lyceum toe. Het was zijn eerste grote politieke toespraak.³⁵ Sprekend over een 'once hardy, brave, and patriotic, but now lamented and departed race of ancestors,'³⁶ riep Abraham Lincoln op tot 'gratitude to our fathers.'³⁷ Vele jaren na deze speech in Springfield deed Lincoln nogmaals een beroep op 'our fathers', ditmaal te midden van de vers gedolven graven in Gettysburg, waar de soldaten van de Unie tijdens de Amerikaanse Burgeroorlog een beslissende slag hadden geleverd.³⁸ In wat één van de meest befaamde zinnen uit de Amerikaanse geschiedenis zou worden, begon Lincoln plechtig: 'Four score and seven years ago *our fathers brought forth* on this continent, a new nation, *conceived* in Liberty, and dedicated to the proposition that all men are created equal' [mijn cursivering SPvO].³⁹ In dit klassieke voorbeeld van een beroep op de 'fathers',⁴⁰ herdacht

President Harding geeft een radiotoespraak op 18 mei 1922. Dit lijkt de eerste presidentiële toespraak te zijn geweest die via de radio werd uitgezonden. Bron: Wikimedia Commons

Lincoln de gevallen soldaten van de *Union* in de Amerikaanse Burgeroorlog door het eerdergenoemde genealogische narratief nogmaals krachtig uiteen te zetten.⁴¹

Het hierboven geschetste negentiende-eeuwse discours waarop Harding voortborduurde, past binnen een neoclassicistische traditie, waar ook de *Gettysburg Address* gedeeltelijk een exponent van lijkt. Zo heeft de historicus Gary Wills bepleit dat Lincolns retoriek in Gettysburg ten dele begrepen dient te worden in het licht van het neo-hellenisme van zijn tijd. In deze lezing wordt het beroep op 'our fathers' in Lincolns openingswoorden begrepen als een variant op een bekende stijlfiguur in lijkredes in het Oude Griekenland, een verwijzing naar de *progonoi* (voorvaderen of voorouders).⁴² Een ander neoklassiek element van zowel Lincolns beroemde rede als van andere beroepen op de 'founding fathers' is het achterliggende

idee van een vaderfiguur van de natie. Dit gaat terug naar de oude Romeinen, wier senaat het predikaat *pater patriae* toekende aan staatslieden van verdienste.⁴³ Het *Landesvaterbegriff* in de Romeinse Oudheid was echter zeker niet beperkt tot het predikaat *pater patriae* in de Keizertijd. Dit was sociaal dieper verankerd, manifesteerde zich breder en had diepe wortels in het vroege Rome en de Republiek.⁴⁴ De bekende classicus Andreas Alföldi wijst daarbij onder andere op de verbinding van het ouderidee met de stichters van de staat in de Republiek.⁴⁵ Dat is dezelfde koppeling die Harding twee millennia later in de Engelse taalgemeenschap zou maken.⁴⁶ Alföldi wijst op een opmerkelijke parallel, namelijk dat de tijd waarin de *Staatgründers* allegorisch begonnen te worden afgebeeld samenviel met de tijd van de Romeinse burgeroorlogen van de eerste eeuw voor onze jaartelling.⁴⁷ Een tijd van crisis en on-

zekerheid dus, zoals de periode vlak na de Eerste Wereldoorlog een tijd van crisis en onzekerheid was (zie nader volgende paragraaf), en de Amerikaanse Burgeroorlog – waarin Abraham Lincoln ‘our fathers’ aanriep –, ook een tijd van crisis en onzekerheid. Alföldi suggereert bovendien dat de hernieuwde verbeelding van *Der Vater des Vaterlandes* het republikeinse Rome cultureel voorbereidde op de Keizertijd.⁴⁸ Vormen Hardings ‘founding fathers’ onbewust een eerste culturele opmaat naar de toenemende *Imperial Presidency* van zijn opvolgers?⁴⁹

Dat de Klassieke Oudheid een rijke bron van inspiratie was in de jonge Verenigde Staten is welbekend en volgt ook op verscheidene manieren uit de institutionele opzet die de vrijgevochten koloniën verkozen. Zo kozen de opstellers van de federale grondwet voor een senaat (*Senatus*), en namen de voor- en tegenstanders van de ratificatie van het grondwetsontwerp pseudoniemen aan die aan de Romeinse Oudheid ontleend waren – zoals *Publius*, *Brutus* en *Cato*.⁵⁰ Deze preoccupatie met de Klassieke Oudheid bleef ook na de tijd van de vroege Republiek onderdeel van het culturele en intellectuele leven in de Verenigde Staten. In de tijd waarin Harding opgroeide voelden Amerikanen van allerlei pluimage nog culturele en intellectuele verwantschap met de Klassieke Oudheid, ook op het gebied van de retorica. Dit hield stand tot de laatste decennia van de negentiende eeuw.⁵¹ Tot de jaren 1880 vormden oud-Grieks en Latijn de kern van het Amerikaanse bachelor-curriculum.⁵² Harding genoot zijn hoger onderwijs precies in die omslagperiode. In de herfst van 1880 begon hij aan zijn studie aan Iberia College, waar het curriculum al twintig jaar nauwelijks veranderd was en de driekoppige faculteit bestond uit professoren in respectievelijk de filosofie, de wis- en natuurkunde, en de klassieke talen.⁵³ Hoewel over het precieze curriculum van Iberia College weinig bekend is, wekt het feit dat een derde van het

onderwijzend personeel zich met de klassieke talen bezighield de indruk dat deze daarin toch niet onbelangrijk waren. Ook in Hardings eerdere onderwijs kwamen de klassieken aan bod. Zo is uit biografische bronnen bekend dat hij heeft leren lezen en openbaar spreken met McGuffey’s *readers*. Daarin waren onder andere ‘Pope’s Homer’s Iliad, Books I, VI, XXII, XXIV’ en korte biografische schetsen van prominente figuren uit de Klassieke Oudheid als achtergrondinformatie voor jonge lezers opgenomen.⁵⁴ Naast klassieken in de enge zin des woords, bevatte dit schoolboek vooral canonieke (morele) werken uit het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. Een opmerkelijk werk in het licht van het onderhavige onderwerp is Lyman Beecher’s (1775-1863) preek *The Memory of Our Fathers*, die hij opende met de boodschap dat ‘We are called upon to cherish with high veneration and grateful recollections, the memory of our fathers’, en bepleitte dat “‘The memory of our fathers’” should be the watchword of liberty throughout the land’.⁵⁵ Deze ongetwijfeld door de kleine ‘Winny’ Harding gelezen woorden, lijken door te klinken in het discours dat hij op latere leeftijd als nationaal politicus debiteerde. In Lyman Beechers ‘Necessity of Education’ kon Harding lezen dat:

We did not, in the darkest hour, believe that God had brought our fathers to this goodly land to lay the foundation of religious liberty, and wrought such wonders in their preservation, and raised their descendants to such heights of civil and religious liberty, only to reverse the analogy of his providence, and abandon his work.⁵⁶

Qua onderwerp en toonzetting preludeert deze passage op Hardings latere speeches. Of Harding zich van de klassieke traditie bewust is geweest is niet vast te stellen. Het blijft namelijk bij opmerkelijke parallellen. Het is wel waarschijnlijk dat het algeme-

ne culturele en intellectuele neoclassicistische klimaat in de negentiende-eeuwse Verenigde Staten een belangrijke context is geweest voor de Amerikaanse retorische traditie van voorouderverering in het algemeen, en enige onbewuste invloed van dit klimaat op Harding is niet onwaarschijnlijk. Resumerend participeerde Harding in ieder geval in een bestaande discursieve traditie, zij het dat Harding daaraan zoals we in de vorige paragraaf zagen zijn eigen draai gaf. Bovendien vond Hardings gebruik van de ‘founding fathers’ vruchtbare grond, waardoor deze gemeengoed kon worden. Dat is het onderwerp van de volgende paragraaf.

VERSPREIDING VAN DE ‘FOUNDING FATHERS’: MASSACOMMUNICATIE, NOSTALGIE EN NATIONALISME

Warren Harding heeft het begrip ‘founding fathers’ niet gemunt. Senator Joseph Norton Dolph (R-Oregon) sprak reeds in 1894 over de ‘founding fathers’ op de senaatsvloer. Dit weerklonk echter niet buiten het Capitool. Toen Harding twee decennia later meermalen hetzelfde deed, echode het tot in de uithoeken van de Engelse taalgemeenschap en daarbuiten. Dit verschil laat zich voornamelijk verklaren door de atmosfeer vlak na de Eerste Wereldoorlog, waarin men koortsig naar vastigheid en de vertrouwde van vroeger zocht. ‘Founding fathers’ was bij uitstek een begrip waarin dit ongrijpbare verlangen gedepolitiseerd kon worden uitgedrukt. Het kon de waarden van die specifieke periode vangen.

Hardings vloeiende alliteraties en zijn godsdienstige inbedding van het begrip ‘founding fathers’ vonden vrij snel navolging. Zijn eerste discipel was afgevaardigde Frederick Zihlman (R-Maryland), die op 17 maart 1920 de ‘founding fathers’ aanhaalde en daarmee in Hardings voetsporen trad.⁵⁷ Twee jaar later volgde afgevaardigde Charles Landon Knight (R-Ohio).⁵⁸ Wynne F. Clouse (R-Tennessee) werd vier maanden daarna de vol-

gende in het gezelschap, waarbij binnen twee dagen ook afgevaardigde Goodykoontz (R-West Virginia) zich aansloot.⁵⁹ Het bleef niet bij leden van het Huis van Afgevaardigden. Hardings vicepresident Calvin Coolidge riep de founding fathers aan in een speech voor de *American Bar Association* op 23 augustus 1922.⁶⁰ Het begrip ‘founding fathers’ raakte aldus rap ingeburgerd in het Amerikaanse politieke discours.

Deze inburgering ging gepaard met een toenemende erkenning dat de 29ste president een prominent gebruiker van de ‘founding fathers’ was. Senator George Moses (R-New Hampshire) schreef in een opiniestuk in 1921 over “‘The Founding Fathers’ – as President Harding so often and with affectionate alliteration refers to the creators of our Republic’.”⁶¹ De auteur van een artikel in *Outlook*, observeerde in 1922 dat ‘President Harding delights to speak of the Founding Fathers’.⁶² Minder sympathiek is een anonieme Democraat die in een opiniestuk uit *The New York Times* over Harding stelde dat ‘the country is pretty well fed up with Marion oratory, Columbus glee clubs, “normalcy,” and “the founding fathers,”’.⁶³

Ook het beschrijvend gebruik van het begrip in diverse tijdschriften en dagbladen werd in de loop van de jaren 1920 steeds gebruikelijker.⁶⁴ Zo noemde een redactioneel commentaar in *The New York Times* ‘founding fathers’ een ‘political cuss word’.⁶⁵ Drie jaar na Hardings dood in 1923 noemde de Washington correspondent van *The Independent* President Coolidge ‘as devoted to keeping the executive and legislative branches of the national government apart as President Harding was in recalling the work of the founding fathers’.⁶⁶ Een jaar later was ‘founding fathers’ nog steeds bekend als Hardings nalatenschap: ‘the Founding Fathers, as Mr. Harding used to call them.’⁶⁷ In 1928 stelde Senator Bratton (R-New Mexico) in een speech op Patriots’ Day dat het President Harding was ‘who took delight in re-

"MET ZIJN GEBRUIK VAN 'FOUNDING FATHERS' BOUWDE HARDING VOORT OP DE VOOROUDERVERERING IN HET LANG-NEGENTIENDE-EEUWSE AMERIKAANSE POLITIEKE DISCOURS"

ferring to them as the Founding Fathers.⁶⁸ Spoedig begon de term ook gebruikt te worden in verwijzingen naar de oprichters van andere gemeenschappen dan de Amerikaanse republiek.⁶⁹ Zo verwees *The New York Times* naar Lord Fillmore als 'one of the Founding Fathers' van de Volkenbond.⁷⁰ Hiermee begon een bredere trend om naar oprichters te verwijzen met de Hardingesque alliteratie en zo begon een langdurig proces van culturele diffusie.

De vraag is hoe dit mogelijk was, of preciezer, waarom dit proces door Harding bewerkstelligd werd. Toen senator Joseph Norton Dolph (R-Oregon) in 1894 de 'founding fathers' aanhaalde op de senaatsvloer, resoneerde dit weliswaar onder zijn publiek van medesenatoren, maar vormde het niet het begin van een wijdverspreide praktijk. Waarom was dit twee decennia later anders toen Harding de 'founding fathers' aanriep? Dit lijkt enerzijds verband te houden met aspecten van politieke communicatie, en anderzijds met de nostalgische en nationalistische atmosfeer die de periode na de Eerste Wereldoorlog kenmerkt.

Hardings woorden hadden een groter bereik dan die van Dolph, waardoor deze bekender waren bij het grote publiek, een noodzakelijke voorwaarde voor popularisatie. Zo mag aangenomen worden dat Harding als presidentskandidaat en president meer in de publieke belangstelling stond dan Dolph, die het 'slechts' tot senator had geschopt. De evolutie van de communicatie van het presidentschap tussen de jaren 1890 en 1910 lijkt daarbij een

voornaam rol te hebben gespeeld. Met de presidentschappen van Theodore Roosevelt en Woodrow Wilson was massacommunicatie een van de voornaamste instrumenten geworden die presidenten tot hun beschikking hadden.⁷¹ Media-aandacht vergrootte ook nog eens het bereik van Hardings woorden. Zo bereikte het dankwoord dat Harding uitsprak toen hij de Republikeinse presidentskandidaat werd niet slechts de afgevaardigden die op 22 juli 1920 in Chicago bijeengekomen waren. Het was namelijk vijf dagen daarvoor al voltooid en aan de pers ter beschikking gesteld.⁷² Ten slotte is er de kracht van de herhaling: Dolph noemde de 'founding fathers' slechts éénmalig. Bij Harding doordesemde de term zijn toespraken. Dit zijn echter alle weliswaar noodzakelijke, maar geen voldoende voorwaarden voor weerklank.

Het resoneren van de 'founding fathers' lijkt dan ook vooral een product van de tijdsgeest te zijn: een product van nostalgie. Zo benadrukt Francis Russell dat Harding op een keerpunt in de geschiedenis kwam 'when men moved forward and looked back' en duidt hij diens verkiezing als 'a nostalgic yearning to recapture the years before the war'.⁷³ Volgens William Leuchtenburg profiteerde Harding van 'an immense feeling of nostalgia for the years before the war'.⁷⁴ Leonard Schlup en John Hepp benadrukken dat Harding de waarde van symboliek begreep en een poging deed de veiligheid van het verleden met de belofte van de toekomst te verenigen.⁷⁵ Volgens hen gaf 'Hardingism' uitdrukking

aan 'the old values of love of country, cooperation, hard work, self-fulfillment, and security.'⁷⁶ 'Harding said the right things and appealed to the right instincts', aldus Murray.⁷⁷ Niet alleen speelde Harding slim in op de collectieve heimwee naar de tijd vóór de Eerste Wereldoorlog, hij schuurde retorisch ook slim aan tegen het vigerende nationalisme. Daarin geeft hij met zijn verbale terugkeer naar de vroege republiek tevens uitdrukking aan een isolationistische – of in ieder geval non-interventionistische – buitenlandpolitiek. In zijn rede 'Nationalism and Americanism' (1920), verkondigde Harding de boodschap dat men mocht betwijfelen of 'any of the founders' gewild zouden hebben dat Amerika zich afzijdig zou houden van de rest van de wereld, maar dat er de laatste tijd een nieuw besef was gekomen van 'the menace to our America in European entanglements'.⁷⁸ In zijn inaugurele rede van 4 maart 1921 borduurde Harding voort op dit thema. Daarin roemde hij de wijsheid van 'the inherited policy of noninvolvement in Old World affairs',⁷⁹ waarvoor de basis was gelegd door 'the inspired fathers'.⁸⁰

Samenvattend vormden veranderde aspecten van politieke communicatie een noodzakelijke voorwaarde voor Hardings popularisatie van de term 'founding fathers'. Belangrijker echter was de weerklink. Het begrip 'founding fathers' resoneerde in het nostalgische en nationalistische tijdsgewricht na de Eerste Wereldoorlog. Het begrip gaf uitdrukking aan de vastheid en vertrouwdheid van een groots nationaal verleden, waar Hardings publiek op zoek naar was. Het publiek nam de term over, waardoor het begrip steeds vaker en ook breder benut werd.

TOT BESLUIT

De vraag die in dit artikel centraal stond is hoe het begrip 'founding fathers' een kernbegrip in het Amerikaanse politieke discours is geworden. De hoofdrol in deze begripsgeschiedenis is voor Warren Har-

ding. Hij gebruikte het begrip veelvuldig en dit vond weerklink en navolging. De samentrekking van het voor Hardings tijd wel gebruikte 'founders' en 'fathers' tot 'founding fathers' is het product van Hardings stilistische voorkeur voor alliteraties. Hardings godsdienstige inbedding van het begrip in zijn retoriek heeft bovendien bijgedragen aan de religieuze connotatie van de 'founding fathers'. Met zijn gebruik van 'founding fathers' bouwde Harding voort op de voorouderverering die zich in het lang-negentiende-eeuwse Amerikaanse politieke discours rondom de staatsmannen van de vroege republiek ontwikkelde. Die traditie vormde de contouren die Warren Harding als senator en president zou inkleuren. Deze contouren waren op hun beurt als het ware overgetrokken van gelijksoortige culturele lijnen uit de Klassieke Oudheid. Harding bracht zodoende met zijn eigen stijl en achtergrond kleur en reliëf aan op dit bestaande canvas. Zijn 'founding fathers' vonden vervolgens gretig aftrek in het precaire tijdsgewricht vlak na de Eerste Wereldoorlog, waarin het begrip vruchtbare bodem vond. Het schoot wortel en het gebruik van de term veralgemeniseerde snel. Hiermee heeft Harding – deze vaak vergeten en voor zover hij onthouden is, toch verguisde president – op retorisch vlak een vormende rol gehad in de totstandkoming van het gehomogeniseerde beeld van enkele van zijn meer illustere voorgangers.

Simon van Oort is aan de universiteiten van Oxford en Leiden afgestudeerd in geschiedenis en rechtsfilosofie. Zijn interessegebied is politieke geschiedenis en staatsrecht. Dit is een bewerking van zijn door Gareth Davies begeleidde masterscriptie (Oxford).

Noten

1. B.H. Obama, 'Remarks by the President on the Reopening of the Government.' (White House State Dining Room, Washington, D.C., 17 oktober 2013).
2. Zie onder andere J.R. Pole, 'A usable past', *Journal of American Studies* 1 (1967), 63 en G.S. Wood, 'No thanks for the memories', *New York Review of Books* (13 januari 2011).
3. R.B. Bernstein, *The founding fathers reconsidered* (New York 2015) 3-4.
4. F. Russell, *President Harding. His life and times* (London 1969), x.
5. Zie over dit onderwerp de bijzonder veelzeggende titel: P.G. Payne, *Dead last. The public memory of Warren G. Hardings scandalous legacy* (Athens, OH 2009).
6. R. James, 'Fail to the Chief. Warren G. Harding', *Time* (18 februari 2009).
7. Naast het reeds aangehaalde boek van Russell is R.K. Murrays, *The Harding era. Warren G. Harding and his administration* (Minneapolis 1969) noemenswaardig.
8. Zie hierover R.N. Bellah, 'Civil religion in America', *Journal of the American Academy of Arts and Sciences*, (1967) 96.
9. Congressional Record, CR-1916-0128, 28 januari 1916.
10. Congressional Record, CR-1916-0219, 19 februari 1916.
11. H.L. Mencken, 'Gamalielese' *Baltimore Evening Sun* (7 maart 1921).
12. Congressional Record, CR-1916-0818, 18 augustus 1916.
13. F.L. Allen, *Only yesterday. An informal history of the nineteen-twenties* (New York 1931), 109.
14. Russell, *President Harding*, xi.
15. Ibidem., 13.
16. Congressional Record, CR-1916-0609, 9 juni 1916.
17. Ibidem.
18. W.G. Harding, 'Address accepting the Republican presidential nomination', in: G. Peters en J.T. Woolley (red.), *The American presidency project*, 12 juni 1920, <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=76198>, geraadpleegd op 14 mei 2016.
19. Zo vervolgt Harding:

Worthy sons and daughters these. Fit successors to those who christened our banners in the immortal beginning. Worthy sons of those who saved the Union and nationality when civil war wiped out the ambiguity from the Constitution. Ready sons of those who drew the sword for humanity's sake the first time in the world in 1898 [mijn cursivering SPvO] (Ibidem).
20. W.G. Harding, 'Address accepting the Republican presidential nomination', in: G. Peters en J.T. Woolley (red.), *The American presidency project*, 12 juni 1920, op <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=76198>, geraadpleegd op 14 mei 2016.
21. 'Back to main road is Hardings plea', *The New York Times* (12 augustus 1920), 1.
22. W.G. Harding, 'Inaugural Address', in: G. Peters en J.T. Woolley (red.), *The American presidency project*, 4 maart 1921, <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=25833>, geraadpleegd op 14 mei 2016.
23. C. Hughes, 'The God card. Strategic employment of religious language in U.S. presidential discourse', *International Journal of Communication* 13(2019), 528-549, 544.
24. Zie daarvoor: Murray, *The Harding era*, 6.
25. W.G. Harding, 'Inaugural Address', in: G. Peters en J.T. Woolley (red.), *The American presidency project*, 4 maart 1921, <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=25833> (14 mei 2016).
26. Annals of Congress, AC-1798-0413, 13 april 1798.
27. Annals of Congress, AC-1801-0303, 3 maart 1801.
28. Ibidem.
29. J.J. Ellis, *Passionate sage. The character and legacy of John Adams* (New York 1994) 213-214.

30. M.G. Kammen, *A season of youth. The American revolution and the historical imagination* (New York 1978), 49.
31. Ibidem.
32. Ibidem.
33. Register of Debates, RD-1830-0417, 17 april 1830.
34. Bernstein, *The founding fathers*, 94.
35. Ibidem.
36. Ibidem.
37. A. Lincoln, 'Address to the Young Men's Lyceum of Springfield, Illinois, the perpetuation of our political institutions', in: S. Smith (red.), *The writings of Abraham Lincoln* (New Haven 2012), 7.
38. Lincoln eerde de 'fathers' vaker in zijn 'fathers' frequently in his redevoeringen. Zie voor een beknopte samenvatting van het debat daaromtrent: G. Wills, *Lincoln at Gettysburg. The words that remade America* (New York 1992), 79-89.
39. A. Lincoln, 'Address at Gettysburg, Pennsylvania', in: Smith (red.), *The writings of Abraham Lincoln*, 417.
40. W.F. Craven, *The legend of the founding fathers* (Ithaca 1956), 2.
41. Anderen hebben reeds geschreven over de 'insistent use of birth images' in Lincoln's Gettysburg Address. Zie bijvoorbeeld R.N. Bellah, 'Civil religion in America', *Journal of the American Academy of Arts and Sciences* 96 (1967), 6.
42. Wills, *Lincoln at Gettysburg*, 60. Het bekendste voorbeeld is Pericles' lijkrede uit Thucydides' *De geschiedenis van de Peloponnesische oorlog* Zie: Thucydides, *History of the Peloponnesian War*, B. Jowett (red.) (Oxford 1881), 2.36. Een opmerkelijke parallel in dit licht is dat de eerste transcriptie van 'our fathers' in de *Annals of Congress* eveneens binnen deze lezing past. We zagen al dat Henry Lee III deze stijflijn ten slotte ook in een lijkrede gebruikte; die van George Washington (*Annals of Congress*, AC-1801-0303, 3 maart 1801).
43. In het jaar 63 voor onze jaartelling werd deze titel bijvoorbeeld toegekend aan Cicero. Zie M.F. Beard, *SPQR. A history of ancient Rome* (London 2016), 35.
44. A.E.Z. Alföldi, *Der Vater des Vaterlandes im römischen Denken* (Darmstadt 1971), 40 e.v.
45. Ibidem., 40. Oorspronkelijk citaat: "die Verbindung der parent-Idee mit der Staatsgründers".
46. Alföldi wijst daarbij overigens eveneens op oud-Griekse en religieuze aspecten van het *Landesvaterbegriffes*. Ibidem., 112 e.v.
47. Ibidem., 14.
48. Ibidem., 1 en 13.
49. De imperial presidency is het idee dat het Amerikaanse presidentschap in de loop van de geschiedenis aanzienlijk vergroot is en de limieten van zijn constitutionele prerogatieven te buiten is getreden. Zie hierover: A.M. Schlesinger Jr., *The imperial presidency* (Boston 1973).
50. Zie respectievelijk A. Hamilton, J. Madison en J. Jay, *The federalist*, en H.J. Storing en M. Dry (red.), *The complete anti-federalist* (Chicago 1981).
51. C. Winterer, *The culture of classicism. Ancient Greece and Rome in American intellectual life* (Baltimore 2002), 1.
52. Ibidem., 2.
53. Russell, *President Harding*, 44.
54. W.H. McGuffey, *McGuffey's sixth eclectic reader revised edition* (New York 1879), ii. Zo leerde de lezertjes bij Mark Antony's grafrede dat Caesar 'the most remarkable genius of the ancient world' was (286).
55. Ibidem., 128.
56. Ibidem., 230.
57. Congressional Record, CR-1920-0317, 17 maart 1920.
58. Congressional Record, CR-1922-0309, 9 maart 1922.
59. Goodykoontz stelde: 'My faith in the wisdom of the founding fathers - they who framed the Constitution - remains firm' (Congressional Record, CR-1922-0626, 26 juni 1922).
60. Congressional Record, CR-1922-0823, 23 augustus 1922.
61. 'The Agricultural Bloc - Its Perils', *Forum* (december 1921).
62. 'Tinkering', *Outlook* (27 december 1922). Tussen 1912 en 1921 was de Amerikaanse Federale Grondwet maar liefst vier keer geamendeerd.
63. Congressional Record, CR-1922-0802, 2 augustus 1922. NB

Marion en Columbus zijn allebei steden in de staat Ohio waar Harding langdurig woonachtig is geweest.

64. Zie onder andere de volgende tijdschriftartikelen: 'The first one hundred per cent Americans', *The Independent* (12 december 1925); 'Trade and politics', *The North American Review* (december 1925); 'A program for the wets', *The Independent* (24 april 1926); 'Readers and Writers', *The Independent* (13 februari 1926); 'These Disillusioned Highbrows', *The Independent* (9 april 1927); 'Here's to Canada!', *The Youth's Companion* (23 juni 1927); 'Our Senatorial Oligarchy' *The Independent* (12 May 1928) en 'President vs. Congress', *The Youth's Companion* (juli 1928). Zie ook onder andere de volgende dagbladartikelen: 'Founding fathers', *The New York Times* (11 maart 1923), 6; Edward McKinstry Whiting, 'The founding fathers', *The New York Times* (18 maart 1923), 8; 'By-products', *The New York Times* (22 april 1923), 8; Edward G. Pinkham, 'What of America? Shall this government live or die?', *The Washington Post*, (13 februari 1924), 12; 'Governor Smith proclaims "Patriots' Week"', *The New York Times* (2 februari 1926), 29 en Dwight Braman, 'July 4 Celebration', *The New York Times* (31 mei 1926), 14.
65. 'A political cuss word', *The New York Times* (16 juni 1924), 14.
66. 'Back stage in Washington' *The Independent* (27 november 1926).
67. 'New books in brief review' *The Independent* (19 november 1927).
68. Congressional Record, CR-1928-0428, 28 april 1928.
69. Hofstadter en Sander wijzen erop dat zulke ontwikkelingen vaker voorkomen:

leaps such a that from 'Moon' to 'moons' ... take place all the time around us ... In particular, they take place whenever categories are extended by an act of marking, in which a proper noun loosens its belt a bit and in so doing becomes the label of a more general category.

Zie: D.R. Hofstadter en E. Sander, *Surfaces and essences. Analogy as the fuel and fire of thinking* (New York 2013), 217.

70. 'Equinoctial gales at Geneva', *The New York Times* (3 maart 1926), 22.
71. J.K. Tulis, *The rhetorical presidency* (Princeton 1987), 4.
72. W.G. Harding, 'Acceptance of the Republican presidential nomination in 1920' in: L.C. Schlup en J.H. Hepp (red.), *Selections from the papers and speeches of Warren G. Harding 1918-1923* (Lewiston 2008), 111.
73. Russell, *President Harding*.
74. W.E. Leuchtenburg, *The perils of prosperity 1914-32* (Chicago 1967), 89.
75. L.C. Schlup en J.H. Hepp, (red.), *Selections from the papers and speeches of Warren G. Harding 1918-1923* (Lewiston 2008), 8.
76. Ibidem., 8-9
77. R.K. Murray, *The politics of normalcy. Governmental theory in the Harding-Coolidge era* (New York 1973), 9.
78. W.G. Harding, 'Nationalism and Americanism', 6 augustus 1920, https://memory.loc.gov/cgi-bin/query/D?nfor:6::/temp/~amem_YMP8::, (13 mei 2016).
79. W.G. Harding, 'Inaugural address', in: G. Peters en J.T. Woolley (red.), *The American presidency project*, 4 maart 1921, <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=25833>, (14 mei 2016).
80. Ibidem. De woorden 'no permanent military alliance' verwezen naar Washingtons afscheidsrede.